

ФОРМИ ПОЛІТИЧНОГО ДІАЛОГУ: ЕФЕКТИВНІСТЬ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано сутність і форми діалогу між владою і громадянами. Розглянуто моделі політичного діалогу в сучасному українському суспільстві.

Ключові слова: політичний діалог, комунікація, ефективність комунікації, електронна демократія.

Abstract

The essence is analyzed and the dialogue between own and citizens is formed. Consider different options for dialogue in modern's Ukrainian society.

Keywords: political dialogue, communication, communication effectiveness, e-democracy.

Політична участь громадян є одним з найважливіших елементів політичної системи та передбачає існування низки каналів впливу на процес прийняття політичних рішень на різних рівнях. Головними рисами політичної участі є: вимога надання аргументів учасниками політичного діалогу, доступність аргументів влади для всіх громадян, зацікавлених у діалозі, обов'язковість рішень, вироблених в процесі діалогу між владою і громадянами, динамічність діалогу [1, с. 328 – 330].

Загалом проблема налагодження системного діалогу між владою і громадянами досліджувалась багатьма науковцями. Проте цікавим видається вивчення певних ефективних форм політичного діалогу, які оптимізують комунікацію між громадянами і владою. Під політичним діалогом розуміється процес обміну думками, судженнями, пропозиціями між усіма зацікавленими суб'єктами політичного процесу для аргументованого переконування у правильності вироблених політичних рішень, або зміни переконань шляхом сприйняття аргументів іншої сторони діалогу [2, с. 76].

Основою побудови та використання різних форм політичного діалогу є принцип відкритої комунікації влади і громадян, коли вони – рівні суб'єкти відносин, які володіють певними ресурсами. Так, інституційні суб'єкти мають систему особливої політичної інфраструктури; громадяни мають право делегувати повноваження щодо прийняття політичних рішень та мають низку засобів та механізмів тиску на владу; громадські організації, інститут політичної експертизи та ЗМІ володіють можливостями забезпечувати інформаційний обмін між владою і громадянами, акумулювати і передавати інтереси громадян до простору політичного дискурсу [3, с. 242].

Проаналізуємо спочатку головні варіанти діалогу між владою і громадянами. Перший – «згори – вниз» передбачає використання владою традиційної стратегії взаємодії з громадянами, яка вибудовується на наданні мінімуму інформації про перебіг політичних процесів громадянам, ухвалення політичних рішень повністю заперечує суб'єктність громадян у процесі формування порядку денного. Фактично, це монолог влади. Другий варіант діалогу – взаємодія, але обмежена згори [4, с. 35]. Третій – це відкритий діалог між владою і громадянами, проте остаточний вибір пріоритетів залишається за владою, оскільки вона обирає стратегію взаємодії з громадянами за принципом «так,.. однак». Четвертий варіант діалогу, який відповідає принципам функціонування демократичної участі, формується на основі спільного володіння інформацією, тому громадяни є рівними з владою суб'єктами політичного процесу, а їх пропозиції такі ж вагомі, як і пропозиції влади. Зауважимо, що лише останній варіант діалогу між владою та громадянами передбачає й рівні права щодо контролю за реалізацією спільно прийнятих політичних рішень [2, с. 77].

Тут важливими моментами є зацікавленість громадян у діалозі з владою, готовність до взаємодії та можливість участі громадян у прийнятті рішень. Згідно із результатами загальнонаціонального дослідження проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 19 по 25 грудня 2018 року в усіх регіонах України (за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей), можна побачити, що

незначна частина громадян вважає себе залученою до активної громадської діяльності, причому цей відсоток протягом 2013-2018 рр. фактично не змінювався – 8-10%. Дещо вищий рівень громадянської залученості на Заході (12%), а найнижчий – на Півдні (6%). З 2013 року фактично не зросло членство громадян у різних громадських об'єднаннях: 15-17% [5].

Досить часто головною причиною того, що лише незначна частина громадян повністю вважає себе готовою до участі у діалозі з владою, був низький рівень довіри до всіх гілок влади. Так, серед державних та суспільних інститутів найчастіше довіра висловлюється до Збройних Сил України (69%), Державної служби з надзвичайних ситуацій (65%), Церкви (62,5%), Державної прикордонної служби (60%), волонтерських організацій (60%), Національної гвардії України (60%), ЗМІ України (52,5%), Президента України (51,5%), добровольчих батальйонів (51%). Верховній Раді України у вересні 2019 р. довіряли 57% опитаних, не довіряли – 25%, у лютому 2020 р. – відповідно 28% і 65%. Уряду у вересні 2019 р. довіряли 57% респондентів, а 22% не довіряли, у лютому 2020 р. – відповідно 28% і 64,5% [6].

Сьогодні є технічні можливості для взаємодії громадян з владою через можливості електронного урядування, електронної демократії тощо. Проте первинною є політико-психологічна готовність громадян впливати і взаємодіяти із владою, адже недовіра породжує апатію. Крім того, є проблема цифрової нерівності, адже не всі категорії громадян мають доступ до Інтернету та техніки, яка забезпечує передачу інформації. Електронна демократія є механізмом реалізації діалогу, для побудови якого потрібні суб'єкти взаємодії та інформація, бажання впливати на прийняття рішень.

Для формування ефективних форм політичного діалогу в українському суспільстві важливо визначитись із специфікою і особливостями комунікації між владою і громадянами. Зокрема, інституційною спроможністю влади є наявність експертів з публічної політики, здатних виробляти політику у сфері державного управління; розвиненість громадянського суспільства, здатного як аналізувати інформацію, так і впливати на процес прийняття політичних рішень; існування ефективних механізмів консультування; наявність механізмів відповідальності влади перед громадянами; забезпечення можливостей владі сприймати та опрацьовувати нові ідеї, чи пропозиції від громадян. Одним з найважливіших аспектів процесу комунікації, що сприятиме формуванню ефективного політичного діалогу є забезпечення оптимізації доступу громадян до інформації про діяльність органів влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гутман Е., Томпсон Д. Устрій дорадчої демократії. *Демократія: Антологія* / Упоряд. О. Проценко. Київ: Смолоскип, 2005. С. 327–363.
2. Ротар Н. Діалогові форми політичної участі: передумови та перспективи становлення в Україні. *Політичний менеджмент*. Київ. 2007. № 1. С. 75-92.
3. Корнієнко В.О., Денисюк А. В. Особливості, значення та умови реалізації діалогу в просторі політичних відносин. *Гілея: науковий вісник*. Київ : Видавництво «Гілея», 2015. Вип. 100. С. 241-244.
4. Денисюк С. Г. Математичне моделювання як метод дослідження політичних процесів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 2. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 1. С. 32-43.
5. Громадська активність громадян України. 19 лютого 2019. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadska-aktivnist-gromadyan-ukraini>
6. Оцінка громадянами діяльності влади, рівень довіри до соціальних інститутів та політиків, електоральні орієнтації громадян (лютий 2020 р.). *Разумков Центр*. URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-diialnosti-vlady-riven-doviry-do-sotsialnykh-instytutiv-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-liutyi-2020r>

Денисюк Анастасія Валентинівна – аспірантка кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: anastasiadiadema@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Denysiuk Anastasiia – graduate student of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: anastasiadiadema@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com